



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Romana Fremra a soudců Mgr. Jany Kajzrové a Mgr. Jana Podaného ve věci

žalobkyně: **Air Bank a.s.**, IČO 29045371
sídlem Evropská 2690/17, 160 00 Praha 6 - Dejvice

proti

žalovanému: J■■■■ J■■■■, narozený ■■■■■
bytem ■■■■■, ■■■■■

zaplacení 60 485,79 Kč s příslušenstvím

o odvolání žalobkyně proti rozsudku Okresního soudu v Kladně ze dne 16. 11. 2020, č.j. 225 C 119/2020-122

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku II. a III. potvrzuje.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. Shora citovaným rozsudkem Okresního soudu v Kladně (dále jen „rozsudek soudu prvního stupně“) bylo rozhodnuto, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni částku 55 097,22 Kč s úrokem z prodlení ve výši 10 % ročně z této částky od 26. 12. 2019 do zaplacení, do 3 dnů od právní moci rozsudku (výrok I.). Žaloba se co do částky 5 388,57 Kč, co do úroku 13,9 % ročně z částky 7 477,2 Kč od 16. 12. 2019 do zaplacení, co do úroku 10 % ročně z částky 7 477,2 Kč od 26. 12. 2019 do zaplacení, co do kapitalizovaného úroku ve výši 232,73 Kč od 13. 9. 2019 do 15. 12. 2019, co do úroku 11,9 % ročně z částky 4 336,67 Kč od 16. 12. 2019 do zaplacení, co do úroku 10 % ročně z

Shodu s prvopisem potvrzuje Nina Najerová

částky 4 336,67 Kč od 26. 12. 2019 do zaplacení, co do kapitalizovaného úroku ve výši 104,6 Kč od 14. 9. 2019 do 15. 12. 2019, co do úroku 12,9 % ročně z částky 6 654,4 Kč od 16. 12. 2019 do zaplacení, co do úroku 10 % ročně z částky 6 654,4 Kč od 26. 12. 2019 do zaplacení, co do kapitalizovaného úroku ve výši 186,74 Kč od 14. 9. 2019 do 15. 12. 2019, co do úroku 12,9 % ročně z částky 12 308,68 Kč od 16. 12. 2019 do zaplacení, co do úroku 10 % ročně z částky 12 308,68 Kč od 26. 12. 2019 do zaplacení, co do kapitalizovaného úroku ve výši 388,46 Kč od 14. 9. 2019 do 15. 12. 2019, co do úroku 12,9 % ročně z částky 9 781,03 Kč od 16. 12. 2019 do zaplacení, co do úroku 10 % ročně z částky 9 781,03 Kč od 26. 12. 2019 do zaplacení, co do kapitalizovaného úroku ve výši 290,68 Kč od 14. 9. 2019 do 15. 12. 2019, co do úroku 18,9 % ročně z částky 19 927,81 Kč od 16. 12. 2019 do zaplacení, co do úroku 10 % ročně z částky 19 927,81 Kč od 26. 12. 2019 do zaplacení, co do kapitalizovaného úroku ve výši 784,22 Kč od 1. 10. 2019 do 15. 12. 2019, zamítá (výrok II.). Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 2 481,84 do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok III.).

2. Soud prvního stupně věc posuzoval v části týkající se poskytnutého úvěru podle § 2395 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o.z.“) za použití zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru. Uzavřel, že při uzavírání smluv o úvěru došlo ze strany žalobkyně k porušení povinnosti úvěrujícího dostatečně zkoumat úvěruschopnost spotřebitele před poskytnutím úvěrů. Smlouvy o úvěru, jež byly uzavřeny v režimu zákona o spotřebitelském úvěru, jsou proto absolutně neplatné, k čemuž je soud povinen přihlídnout z úřední povinnosti, jak plyne z výše uvedené judikatury Soudního dvora EU, jakož i z judikatury Krajského soudu v Praze. V řízení bylo prokázáno, že žalobkyně žalovanému poskytla částku 91 927,81 Kč (20 000 Kč + 10 000 Kč + 12 000 Kč + 15 000 Kč + 15 000 Kč + 19 927,81 Kč (kontokorent)) a žalovaný žalobkyni zpětně zaplatil pouze 36 830,59 Kč (15 000,59 Kč + 6 230 Kč + 6 000 Kč + 3 600 Kč + 6 000 Kč), přičemž za stavu, kdy nebyl zjištěn žádný právní důvod této transakce a žalovaný v řízení neuplatnil ani žádnou obranu, má žalobkyně podle § 2991 o. z. právo na vrácení těchto prostředků. Platby byly zohledněny ve výši bezdůvodného obohacení, neboť žalovaný takto plnil ze stejné kauzy a vůle účastníků vztahu směřovala k umoření dluhu, přičemž ve spotřebitelských vztazích je třeba postupovat vždy ve prospěch slabší strany. V řízení tak bylo prokázáno obohacení žalovaného, úbytek majetku na straně žalobkyně a kauzální nexus. Proto byla žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobkyni částku 55 097,22 Kč. Vedle práva na zaplacení jistiny vznikl žalobkyni podle § 1968 o. z., ve spojení s § 1970 o. z. a nařízením vlády č. 351/2013 Sb. též nárok na zaplacení zákonného úroku z prodlení až do zaplacení. V souladu s § 1958 o. z. je v případě bezdůvodného obohacení splatnost dána výzvou věřitele k vydání bezdůvodného obohacení, resp. uplynutím lhůty, která je v této výzvě uvedena (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 32 Cdo 4179/2007). Takovou výzvu žalobkyně žalovanému zaslala dne 17. 12. 2019, přičemž byla stanovena lhůta k plnění 25. 12. 2019. Od 26. 12. 2019 se tudíž žalovaný dostal do prodlení. Ve zbylém rozsahu soudu nezbylo, než žalobu jako nedůvodnou zamítnout. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 142 odst. 2 o. s. ř. tak, že přiznal žalobkyni, jenž byla v řízení více úspěšná, nárok na náhradu nákladů řízení v částce 2 481,84 Kč, přičemž tato částka představuje 82,18 % z jejich celkové výše (rozdíl úspěchu v řízení v rozsahu 91,09 % a úspěchu žalovaného v rozsahu 8,91 %). Tyto náklady sestávají ze zaplaceného soudního poplatku v částce 2 420 Kč a nákladů řízení uplatněných v souladu s § 151 odst. 3 o. s. ř. za použití vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 254/2015 Sb., dle které účastníkovi řízení, jenž nebyl zastoupen zástupcem podle § 151 odst. 3 o. s. ř. a nedoložil výši hotových výdajů, náleží částka 600 Kč představující 300 Kč za každý ze dvou úkonů dle § 2 odst. 3 uvedené vyhlášky.
3. Proti zamítavému výroku II. a proti nákladovému výroku III. rozsudku soudu prvního stupně podala žalobkyně včasné odvolání. V odvolání argumentovala tím, že soud prvního stupně dospěl na základě provedených důkazů k nesprávným skutkovým zjištěním a že rozhodnutí soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení věci, když učinil závěr, že žalobkyně neposoudila řádně schopnost žalovaného splácet poskytnuté úvěry. Žalobkyně při posuzování

úvěruschopnosti žalovaného nevycházela pouze z informací, které uvedl žalovaný v žádosti o úvěr, ale informace také ověřovala na základě pohybů na jeho běžném účtu a navrhla důkaz výpisem z účtu žalobce. Posoudila informace z interních a externích databází umožňujících posouzení úvěruschopnosti klienta. V případě žádosti o úvěr používá úvěrovou zprávu z Bankovního registru klientských informací, který zahrnuje i údaje z Nebankovního registru klientských informací a dále informace z některých společností patřících do skupiny PPF na základě souhlasu, který klient udělil v Rámcové smlouvě, dále žalobce také nahlíží do insolvenčního rejstříku. V tomto případě si úvěrové zprávy vyžádala dne 12.6.2018, 26.11.2018, 31.1.2019 a 22.3.2019 a vycházela vždy z úvěrové zprávy s nejaktuálnějšími dostupnými daty. Z první úvěrové zprávy žalobkyně zjistila, že žalovaný má v registrech evidován jeden ukončený produkt typu kreditní karta. Informace uvedené žalovaným v žádosti o úvěr odpovídaly informacím zjištěným z úvěrové zprávy. Další úvěrové zprávy reflektovaly úvěry poskytnuté žalovanému žalobkyní. Žádné další úvěrové produkty nebyly zjištěny. Bylo zřejmé, že případné splátky úvěrů nejsou jedinými měsíčními výdaji žalovaného, žalobkyně proto dále k posuzovaným výdajům žalovaného připočetla částku 3 410 Kč, kterou si v rozhodné době interně stanovila na základě expertní analýzy. Tato částka pokrývala tehdejší výdaje na zajištění výživy a ostatních základních potřeb žalovaného jako například náklady na dopravu, léky apod. Správnost tohoto postupu opírala o komentář k zákonu č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (Slanina, J., Jemelka, L., Vetešník, P., Wachtlová, L., Flídr, J. Zákon o spotřebitelském úvěru. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2017). Dále odkázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1.4.2015, sp.zn. 1 As 30/2015 – 39 a rozsudek čtvrtého senátu Soudního dvora ze dne 18.12.2014 ve věci C-449/13, CA Consumer Finance SA proti Ingrid Bakkaus, kde se uvádí, že „směrnice 2008/48 neukládá poskytovatelům úvěru povinnost provádět systematicky kontrolu pravdivosti informací poskytnutých spotřebitelem. V závislosti na okolnostech každého jednotlivého případu se poskytovatel úvěru může buď spokojit s informacemi, které mu poskytne spotřebitel, anebo může dospět k názoru, že je nezbytné, aby tyto informace byly potvrzeny pomocí dalších údajů.“ Žalobkyně v rámci expertní analýzy pro stanovení schopnosti splácet vypočítává pro každého klienta tzv. maximální limit splátky. Ten vyjadřuje maximální měsíční splátku úvěru, kterou je klient schopen pravidelně splácet s ohledem na jeho příjem a ostatní pravidelné měsíční platby a náklady. Dále rozlišuje maximální limit splátky dané osoby a maximální limit splátky domácnosti, přičemž oba ukazatele musí být splněny k učinění závěru, že klient bude schopen úvěr splácet a žalobkyně mu mohla úvěr poskytnout. Do výpočtu maximálního limitu splátky vstupují následující ukazatele: čistý akceptovatelný měsíční příjem klienta, ostatní pravidelné měsíční výdaje klienta/domácnosti (jídlo, cestovné do zaměstnání/podnikání, náklady na léky a doktory), počet vyživovaných osob, součet pravidelných měsíčních splátek žalobkyni, součet pravidelných měsíčních splátek v rámci skupiny PPF, součet pravidelných měsíčních splátek evidovaných v Bankovním registru klientských informací a Nebankovním registru klientských informací (dále jen „BRKI/NRKI“) - úvěry s anuitní splátkou, u kontokorentů a kreditních karet se započítává splátka ve výši podílu z celkového rámce, součet pravidelných měsíčních splátek, které chce klient převést z jiné finanční instituce k žalobkyni (v případě, že klient převádí závazky z jiné finanční instituce), životní minimum = výdaje na domácnost, dospělé osoby a děti (hodnoty dle aktualizace Ministerstva práce a sociálních věcí). Maximální limit splátky je stanoven jako: čistý měsíční příjem klienta/domácnosti – celkové výdaje klienta/domácnosti. Žalobkyně do celkových výdajů započítává následující hodnoty: měsíční splátky, další výdaje na léky, jídlo, cestovné, počet vyživovaných osob vynásobený životním minimem. Za měsíční splátky klienta je považován součet splátek žalobkyni a splátky kontokorentu žalobkyni upraveného dle logiky níže a maximum ze: splátek existujících úvěrů, kde je žadatel v roli hlavního dlužníka ve skupině PPF, splátek existujících úvěrů, kde je žadatel v roli hlavního dlužníka v BRKI/NRKI (bez splátek úvěru a kontokorentu u žalobkyně), splátek existujících úvěrů uvedených klientem v žádosti. Pro účely výpočtu měsíční splátky klienta se zohledňuje podíl rámce existujících kreditních karet a kontokorentů, kde je žadatel dle BRKI/NRKI a u žalobkyně v roli hlavního dlužníka následujícím způsobem: v případě, že není kreditní karta/kontokorent v posledních 6 měsících čerpána, pak se

do nápočtu maximálního limitu splátky započítává nulovou hodnotou, pokud klient v posledních 6 měsících daný produkt čerpal a pokud: je podíl aktuálního čerpání a aktuálního rámce větší nebo roven 70%: pak se do nápočtu maximálního limitu splátky započítává 1/24 krát aktuální rámec - platí pro úvěry v BRKI/NRKI, je podíl aktuálního čerpání a aktuálního rámce menší než 70%: pak se do nápočtu maximálního limitu splátky započítává 0,7/24 krát aktuální rámec - platí pro úvěry v BRKI/NRKI, pokud klient aktuálně nečerpá, ale v posledních šesti měsících čerpal: pak se do nápočtu maximálního limitu splátky započítává 0,7/24 krát aktuální rámec - platí pro úvěry v BRKI/NRKI. Žalobkyně od žalovaného ani z úvěrové zprávy nezjistila, že by žalovaný měl sjednané jiné úvěrové produkty než ty poskytnuté žalobkyní. Jako další výdaje na léky, jídlo a cestovné žalobkyně při posuzování úvěruschopnosti porovnává: údaje o výdajích uvedených klientem v žádosti, výdaje zjištěné expertní analýzou vycházející ze spotřebního koše pro výpočet indexu spotřebitelských cen – žalobce stanovil expertně významné položky spotřebního koše, které musí klient měsíčně hradit. Z údajů Českého statistického úřadu pak převzala váhu výdajů na celkových výdajích klienta a vypočítala tak výši výdajů na tyto významné položky. Částky životního minima ve výši stanovené zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve spojení s nařízením vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima. Částka životního minima v době poskytnutí úvěrů žalovanému činila 3 410 Kč u jednočlenné domácnosti, 3 140 Kč na osobu žadatele u vícečlenné domácnosti a 2 830 Kč na další nevyživovanou osobu vícečlenné domácnosti. Žalobkyně dále výše uvedené výsledky komparuje s analýzou výdajů dalších žadatelů o úvěr. Analýza posuzuje výdaje osob se stejným rodinným stavem, věkovou kategorií, typem bydlení a krajem bydliště. Z analýzy žalobkyně zjišťuje střední hodnotu výdajů žadatelů (medián). I po přihlédnutí k této analýze žalobkyně došla k závěru, že žalovaný bude schopen úvěr splácet. Konkrétní analýzu aktuální v době poskytnutí úvěrů žalovanému může v případě potřeby doložit. Dále odkázala na rozsudek švédského Nejvyššího správního soudu ze dne 15.11.2017, sp.zn. 5868-16. Zdůraznila, že žalovaný v žádosti o úvěr uvedl, že jeho průměrný čistý měsíční příjem je 10 468 Kč v případě prvních dvou žádostí a 11 652 Kč u dalších žádostí o úvěr. Žalobkyně příjem žalovaného ověřila z potvrzení o výši měsíčního příjmu. Po odečtení zohledněných výdajů a splátek úvěrů poskytnutých žalobkyní žalovanému z jeho příjmu zbývalo 4 738 Kč. Žalobkyně upozornila na rozdíl mezi posuzováním schopnosti spotřebitele splácet „běžný“ spotřebitelský úvěr a posuzováním schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr na nemovitost určenou k bydlení. Zákon nechává poskytovateli prostor pro uvážení, kterého žalobkyně využila a s ohledem na konkrétní situaci, kdy žalovanému poskytla úvěry v celkové výši 92 000 Kč, nepovažovala za nezbytný a přiměřený nejvyšší stupeň ověření jako u spotřebitelského úvěru na bydlení. Ověřil „pouze“ informace o zaměstnaneckém poměru a příjmu žalovaného, ohledně výdajů ověřila informace o případných jiných závazcích žalovaného, informace z jeho výpisu z účtu a spolehlivost informací o dalších výdajích žalovaného ověřila pomocí expertní analýzy. Odmítnutí několika žádostí žalovaného o poskytnutí úvěru naopak svědčí o individuálním posouzení každé úvěrové žádosti žalobkyní. Žalobkyně před poskytnutím každého z úvěrů žalovanému v souladu se zákonnými požadavky zkoumala úvěruschopnost žalovaného. Správnost tohoto závěru potvrzuje skutečnost, že žalovaný úvěry do října 2019 řádně splácel. Odkázala dále na ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů s tím, že úkon učiněný pověřenou osobou prostřednictvím datové schránky má stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný. Navrhla změnu rozsudku a plné vyhovění žalobě a přiznání náhrady nákladů řízení.

4. Krajský soud v Praze jako soud odvolací po zjištění, že odvolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou a proti rozhodnutí soudu prvního stupně, proti kterému je odvolání přípustné, přezkoumal v rozsahu podaného odvolání rozsudek soudu prvního stupně, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, podle § 212 a § 212a odst. 1 a 5 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o.s.ř.“), a shledal odvolání žalobkyně neopodstatněným.

5. Ve výroku I., kterým soud prvního stupně žalobě částečně vyhověl, byl rozsudek soudu prvního stupně odvoláním nedotčen, a nabyl tak samostatně právní moci, a nebyl proto předmětem přezkumu odvolacím soudem (srov. § 206 o.s.ř.).
6. Žalobkyně ani žalovaný se k jednání odvolacího soudu dne 29.4.2021 nedostavili, přestože obě strany byly řádně předvolány. Žalobkyně se z účasti na jednání omluvila a navrhla, aby odvolací soud věc projednal bez její přítomnosti. Žalovaný se k jednání nedostavil bez udání důvodů. Odvolací soud proto věc projednal a rozhodl bez přítomnosti žalobkyně a žalovaného (§ 101 odst. 3 o.s.ř.).
7. Soud prvního stupně věc správně posuzoval po právní stránce s ohledem na dobu uzavření předmětné úvěrové smlouvy podle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o.z.“) a podle zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, v platném znění. Skutkové a právní závěry soudu prvního stupně v jeho rozsudku správně stojí primárně na posouzení zkoumání úvěruschopnosti žalovaného žalobkyní. Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně má za to, že obdobně jako za předchozí právní úpravy obsažené v zákoně č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, účinné do 30. 11. 2016, je na místě se i za účinnosti zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, se z úřední povinnosti zabývat i bez námitky žalované v případě spotřebitelské smlouvy o úvěru předně otázkou, zda ze strany žalobkyně jakožto poskytovatele úvěru byla před vlastním uzavřením smlouvy splněna její zákonná povinnost zkoumat s odbornou péčí úvěruschopnost spotřebitele (žalovaného). Tento právní závěr ostatně žalobkyně nezpochybňovala, ale tvrdila řádné splnění této povinnosti.
8. Pokud jde o skutková zjištění stran uzavření smlouvy, odkazuje odvolací soud na odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně. Odvolací soud vycházel plně ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, že dne 5. 6. 2018 byla uzavřena mezi žalobkyní a žalovaným rámcová smlouva č. [REDACTED], kterou byl žalovanému aktivován běžný účet č. [REDACTED]. Na základě Dodatku č. 3 k rámcové smlouvě ze dne 12. 6. 2018 byl žalovanému poskytnut úvěr ve výši 20 000 Kč (smlouva o úvěru č. [REDACTED]). Na základě Dodatku č. 13 k rámcové smlouvě ze dne 1. 2. 2019 byl žalovanému poskytnut úvěr ve výši 10 000 Kč (smlouva o úvěru č. [REDACTED]). Na základě Dodatku č. 14 k rámcové smlouvě ze dne 10. 3. 2019 byl žalovanému poskytnut úvěr ve výši 12 000 Kč (smlouva o úvěru č. [REDACTED]). Na základě Dodatku č. 15 k rámcové smlouvě ze dne 13. 3. 2019 byl žalovanému poskytnut úvěr ve výši 15 000 Kč (smlouva o úvěru č. [REDACTED]). Na základě Dodatku č. 17 k rámcové smlouvě ze dne 24. 3. 2019 byl žalovanému poskytnut úvěr ve výši 15 000 Kč (smlouva o úvěru č. [REDACTED]). Na základě Dodatku č. 10 k rámcové smlouvě ze dne 26. 11. 2018 byl žalovanému poskytnut úvěr ve výši 20 000 Kč. Dle sjednané dohody o kontokorentním úvěru žalovaný vyčerpal ke dni 16. 12. 2019 částku ve výši 19 927,81 Kč. Žalobkyně tedy žalovanému na základě uvedených smluv postupně poskytla spotřebitelské úvěry v celkové výši 91 927,81 Kč, na které žalovaný celkem zaplatil částku 36 830,59 Kč. Podle tvrzení žalobkyně žalovaný jednotlivé úvěry splácel řádně do září 2019, ale od splátky splatné v říjnu 2019 již k řádnému splácení nedocházelo, a proto žalobkyně všechny výše uvedené úvěry zesplatnila ke dni 16. 12. 2019 a vyzvala žalovaného k zaplacení jeho nesplacených dluhů ke dni 25. 12. 2020. Žalovaný přes výzvu dále neplnil ani netvrdil, že by splnil více, než tvrdila žalobkyně.
9. V souladu s obsahem spisu lze dále shrnout, že z předložených listin, zejména z úvěrových zpráv ze dne 26. 11. 2018, 31. 1. 2019, 22. 3. 2019 vyplývá, že žalovanému bylo v období roku 2018 odmítnuto 6 žádostí o úvěr, z toho 4 žádosti byly odmítnuty žalobkyní. Žalobkyně měla k majetkové situaci žalovaného v době uzavírání úvěrové smlouvy k dispozici potvrzení zaměstnavatele, podle kterých žalovaný měl uzavřený pracovní poměr na dobu neurčitou. Podle

Shodu s prvopisem potvrzuje Nina Najerová

potvrzení o výši příjmu ze dne 14. 6. 2018 čistý měsíční příjem žalovaného za měsíce březen – květen 2018 činil 10 468 Kč. Podle potvrzení o výši příjmu ze dne 29. 11. 2018 čistý měsíční příjem žalovaného za měsíce červenec – září 2018 byl 10 468 Kč. Žalovanému nebyly sráženy žádné srážky ze mzdy. Žalovaný uvedl své zaměstnání v oboru [REDAKCE] a jako své celkové měsíční výdaje částky v rozmezí 5 000 Kč - 9 000 Kč měsíčně. Z listiny nazvané jako „aplikační data“ bylo zjištěno, že žalovaný žádal o půjčku žalobkyni v období roku 2018 6x, z toho 4x neúspěšně po uzavření dodatku č. 10 dne 12. 6. 2018. Úspěšná byla až žádost žalovaného o kontokorentní úvěr následně poskytnutý na základě dodatku č. 10 ze dne 26. 11. 2018. V roce 2019 v období února a března 2020 byly žalovanému žalobkyní schváleny a poskytnuty 4 výše uvedené úvěry. Z listiny označené „aplikační data“ bylo zjištěno, že žalovaný byl dotazován na osobní údaje jako rodinný stav, vzdělání, bydlení, zaměstnání, příjem, výdaje apod., ale tyto údaje nebyli nijak doloženy. Výpis z účtu předložený žalobkyní se netýkal rozhodného období při uzavírání smluv v roce 2018 do března 2019, ale až období od dubna 2019.

10. Nutno souhlasit se závěrem soudu prvního stupně, že ze žalobkyní předložených důkazů nevyplývá, že by žalobkyně jakýmkoli způsobem uvedené údaje o poměrech žalovaného zkoumala a ověřovala, vyjma potvrzení (a to jen před poskytnutím úvěrů v roce 2018) o velmi nízké výši měsíčního příjmu od zaměstnavatele průměrně 10 468 Kč čistého (potvrzení zaměstnavatele žalovaného z 14.6.2018 a 29.11.2018). Tento údaj sám o sobě musel vzbudit pochybnosti o úvěruschopnosti žalovaného. Žalobkyně tak nemohla učinit relevantní závěr o pravdivosti žalovaným uváděných tvrzení k jeho poměrům, na základě kterého by následně posoudila, zda je žalovaný schopen úvěry splácet. Důvodně poukázal na to, že odečtením žalovaným tvrzených nákladů (výdajů) od jím doložených příjmů lze stěží dojít k závěru o dostatku disponibilních prostředků žalovaného na splácení jeho pravidelných úvěrových závazků u žalobkyně. Před soudem prvního stupně též nebylo též tvrzeno a doloženo, co vedlo k odlišnému vyhodnocení schopnosti žalovaného splácet úvěr, oproti předchozím odmítnutým žádostem žalovaného o úvěr v roce 2018 a následném schválení jeho 4 žádostí v krátkém sledu v období měsíců února – března 2019 a poskytnutí úvěrů v celkové výši cca 92 000 Kč. Z předložených listin žádná změna v poměrech žalovaného nevyplývá.
11. Odvolací soud se s uvedenými závěry soudu prvního stupně plně ztotožňuje. Předložené důkazy nedokládají, že se žalobkyně reálně zajímala o doložení nákladů, které žalovaný hradí na bydlení a další obvyklé životní potřeby. Pokud žalobkyně údajně odhaduje existenční výdaje klienta na základě statistických dat a matematických modelů, bylo třeba tvrdit konkrétně, z jakých údajů žalobkyně vychází a tyto doložit, což žalobkyně v rámci koncentrace řízení před soudem prvního stupně neučinila a nedoložila. V daném případě bylo i vzhledem k velmi nízkým příjmům žalovaného namísto důsledně prověřit skutečné podstatné náklady (výdaje) žalovaného dostupnými reálnými doklady, zejména nákladů na bydlení, neboť u nich bez doložení konkrétních podkladů nelze tvrzení dlužníka objektivně ověřit či statisticky poměřovat. Celková výše poskytnutých úvěrů v částce cca 92 000 Kč v necelém půlroce není nezanedbatelná ve vztahu k měsíčnímu příjmu žalovaného, neboť je téměř jeho devítinásobkem. Podle shora uvedených zjištění zde byly objektivní důvodné pochybnosti o schopnosti žalovaného spotřebitelský úvěr splácet, které nebyly žalobkyní doloženými podklady rozptýleny.
12. Pokud jde o důkazy navržené žalobkyní až v odvolacím řízení k tvrzením o řádném zkoumání úvěruschopnosti žalovaného, zejména výpisů z účtu žalovaného od června 2018 do února 2019, je třeba v první řadě uvést, že jde o důkazy před soudem prvního stupně neuvedené (v odvolacím řízení zcela nové). Odvolací soud k nim tedy nemohl vzhledem ke koncentraci řízení jako k nepřipustným novotám přihlížet. Proto tento důkaz v odvolacím řízení neprovedl (srov. § 205a o.s.ř.). Žalobkyně se k jednání před soudem prvního stupně nedostavila, a proto nemohla využít

Shodu s prvopisem potvrzuje Nina Najerová

dobrodiní poučení ve smyslu § 118a odst. 1, 3 o.s.ř., aby doplnila tvrzení a označila důkazy k prokázání tvrzení, že s odbornou péčí posoudila schopnost spotřebitele (tj. žalovaného) splácet jednotlivé poskytnuté spotřebitelské úvěry. Žalobkyně proto svá procesní břemena v tomto směru neunesla.

13. Podle § 86 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“) poskytovatel před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo změnou závazku z takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru posoudí úvěruschopnost spotřebitele na základě nezbytných, spolehlivých, dostatečných a přiměřených informací získaných od spotřebitele, a pokud je to nezbytné, z databáze umožňující posouzení úvěruschopnosti spotřebitele nebo i z jiných zdrojů. Poskytovatel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud z výsledku posouzení úvěruschopnosti spotřebitele vyplývá, že nejsou důvodné pochybnosti o schopnosti spotřebitele spotřebitelský úvěr splácet. Podle § 86 odst. 2 věta první uvedeného zákona poskytovatel při posouzení úvěruschopnosti spotřebitele posuzuje zejména schopnost spotřebitele splácet sjednané pravidelné splátky spotřebitelského úvěru, a to na základě porovnání příjmů a výdajů spotřebitele a způsobu plnění dosavadních dluhů.
14. Podle § 75 zákona o spotřebitelském úvěru je poskytovatel povinen provozovat svou činnost s odbornou péčí. Podle § 76 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru poskytovatel jedná čestně, transparentně a zohledňuje práva a zájmy spotřebitele.
15. Co se rozumí odbornou péčí, stanoví § 2 odst. 1 písm. p) zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění ke dni uzavření smlouvy. Jde o takovou úroveň zvláštních dovedností a péče, kterou lze od podnikatele ve vztahu ke spotřebiteli „rozumně očekávat a která odpovídá poctivým obchodním praktikám nebo obecným zásadám dobré víry v oblasti jeho činnosti.“
16. Podle § 87 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru poskytne-li poskytovatel spotřebiteli spotřebitelský úvěr v rozporu s § 86 odst. 1 větou druhou, je smlouva neplatná. Spotřebitel může uplatnit námitku neplatnosti v tříleté promlčecí lhůtě běžící ode dne uzavření smlouvy. Spotřebitel je povinen vrátit poskytnutou jistinu spotřebitelského úvěru v době přiměřené jeho možnostem.
17. Podle § 87 odst. 2 zákona o spotřebitelském úvěru je-li spor o to, jaká je doba odpovídající možnostem spotřebitele podle odstavce 1, určí tuto dobu na návrh některé ze smluvních stran soud podle možností spotřebitele a v zájmu spravedlivého uspořádání práv a povinností smluvních stran s přihlédnutím k příjmu spotřebitele a jeho celkovým sociálním a majetkovým poměrům.
18. Podle § 87 odst. 3 zákona o spotřebitelském úvěru změní-li se možnosti spotřebitele, může soud na návrh některé ze smluvních stran sjednanou dobu nebo dobu určenou rozhodnutím změnit.
19. Povinnost posoudit úvěruschopnost dlužníka (spotřebitele) byla věřiteli ve spotřebitelských vztazích uložena i v předchozí právní úpravě obsažené v § 9 zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění účinném do 30.11.2016. V právní praxi nebylo výraznějších pochyb o tom, že důsledkem nesplnění této povinnosti věřitele dle dřívějšího zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění účinném do 30.11.2016, byla absolutní neplatnost smlouvy. Odvolací soud má za to, shodně se soudem prvního stupně, že v případě ustanovení § 86 a 87 zákona o spotřebitelském úvěru by použití pouze gramatického výkladu, jenž by v případě porušení povinnosti poskytovatele úvěru zkoumat (posoudit) úvěruschopnost spotřebitele dovozoval

pouhou relativní neplatnost následně uzavřené smlouvy, jednak znamenalo popření smyslu a účelu zákonné povinnosti zkoumání úvěruschopnosti vůbec, a jednak vedlo k výraznému snížení ochrany spotřebitele jako slabší strany, závislé nyní jen na jeho vlastní aktivitě. To ovšem nepochybně nebylo záměrem zákonodárce. Odvolací soud proto uzavírá, že v § 87 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru stanovenou neplatnost smlouvy, jakožto důsledek porušení povinnosti poskytovatele (řádně a s odbornou péčí) posoudit úvěruschopnost spotřebitele, je nutno vykládat za použití § 2 a § 588 o.z. jako neplatnost absolutní, když dané porušení povinnosti poskytovatele odporuje zákonu a současně (zejména pro širší dopady porušení této povinnosti) zjevně narušuje veřejný pořádek. Soud je proto povinen zabývat se uvedenou otázkou i bez návrhu žalovaného spotřebitele.

20. Žalobkyně v odvolání shodný závěr soudu prvního stupně nezpochybňovala, proto se odvolací soud touto otázkou podrobněji argumentačně nezabýval. Alespoň ve stručnosti lze odkázat na závěry rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 2178/2018 a Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 1/10, nebo sp. zn. III. ÚS 4129/18 a také na aktuální rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci C-679/18, OPR-Finance, k předběžné otázce vznesené českým soudem právě k předmětné právní úpravě zákona o spotřebitelském úvěru, včetně shodného stanoviska generálního advokáta v obdobné věci C-616/18, Cofidis.
21. Odvolací soud tak má s ohledem na popsany skutkový stav věci, stejně jako soud prvního stupně, za to, že v daném případě nelze mít za splněnou povinnost žalobkyně řádně (s odbornou péčí) posoudit úvěruschopnost spotřebitele na základě nezbytných, spolehlivých, dostatečných a přiměřených informací, resp. v daném případě i z databáze umožňující posouzení úvěruschopnosti spotřebitele nebo i z jiných zdrojů. Daná povinnost posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr je citovaným zákonem ukládána poskytovateli (žalobkyni), a to pod sankcí neplatnosti smlouvy v případě, že tak poskytovatel neučiní. Úvěr má být navíc poskytnut jen tehdy, pokud z výsledku posouzení úvěruschopnosti spotřebitele vyplývá, že zde „nejsou důvodné pochybnosti“ o schopnosti spotřebitele splácet sjednané splátky. Tím poskytovatel úvěru plní i svou obecnou jednat čestně, transparentně a zohlednit (též) práva a zájmy spotřebitele. Ani jedno žalobkyně nesplnila, právě naopak, a tomu odpovídá též výsledek, byť žalovaný svůj dluh částečně splácel.
22. Jak bylo zjištěno, žalobkyně si od žalovaného vyžádala v zásadě jen informace a doklady týkající se jeho příjmů, nicméně podstatné náklady (výdaje) žalovaného nebyly nijak blíže zjišťovány a ověřovány. Součástí odborné péče poskytovatele úvěru je však i taková obezřetnost, která jej vede k nespolehání se jen na údaje tvrzené žadatelem o úvěr, ale i k prověření (požadavku na doložení) těchto tvrzení (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 4. 2015, čj. 1 As 30/2015-39, publikovaný ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 3225/2015, použitelný i za účinnosti zákona č. 257/2016 Sb., nebo rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci C – 449/13, Consumer Finance). Pouhé doplnění čísel do formuláře žalobkyně k hodnocení klienta, aniž je zřejmé, na základě čeho a jak byly tyto údaje získány, resp. je zřejmé, že jsou smyšlené, nelze považovat za zákonem vyžadované posouzení s odbornou péčí „na základě nezbytných, spolehlivých, dostatečných a přiměřených informací“. V souladu se shora citovaným § 86 odst. 2 zákon č. 257/2016 Sb. poskytovatel předmětné posouzení činí zejména na základě porovnání příjmů a výdajů spotřebitele, a dále způsobu plnění dosavadních dluhů. K tomuto porovnání však reálně nedošlo. Zvýšená obezřetnost a důslednost žalobkyně při daném posuzování pak byla na místě i vzhledem k doloženým velmi nízkým příjmům žalovaného a s ohledem na jeho úvěrovou historii a opakované zamítání jeho žádostí o úvěr. Žalobkyně si přesto ohledně všech výdajů žalovaného vystačila jen s tvrzeními žalovaného a svými matematicko - statistickými modely, navíc

u osoby, která je podle již shora uvedených podkladů pro poskytnutí úvěru jasně riziková a byly dány důvodné pochybnosti o její úvěruschopnosti.

23. Odvolací soud si je vědom toho, že předmětné ustanovení o povinnosti poskytovatele posoudit úvěruschopnost spotřebitele je normou s relativně neurčitou hypotézou a zákon již nestanoví taxativní výčet postupů, které musí být ze strany věřitele pro její naplnění provedeny. Odvolací soud si je taktéž vědom toho, že výklad dané normy by neměl vést k nereálným požadavkům kladeným na poskytovatele úvěrů a také na žadatele o ně v souvislosti s povinností zákonem ukládanou. Nicméně, pokud má být zachován smysl a účel dané úpravy a alespoň elementární míra požadovaného odborného posouzení úvěruschopnosti, nelze přehlížet, že toto posouzení není možné bez reálného zjištění nejen příjmů a dosavadního dluhového zatížení klienta (zejména pak již ve fázi vymáhání či insolvence podle dostupných databází), ale také alespoň podstatných, zcela základních, pravidelných a nezbytných výdajů, které lze u každého spotřebitele rozumně očekávat, byť v některých oblastech jen racionálním odhadem. Takovými výdaji jsou především již zmíněné náklady na bydlení. K obdobným závěrům ostatně došel Krajský soud v Praze např. v rozhodnutí sp. zn. 27 Co 143/2019, ale v celé řadě dalších případů, včetně věci sp. zn. 23 Co 89/2020, která se týkala stejné žalobkyně.
24. Důsledkem tohoto postupu žalobkyně a nesplnění zákonné povinnosti je absolutní neplatnost dotčené úvěrové smlouvy a v souladu s § 87 odst. 1 věta třetí zákona o spotřebitelském úvěru omezenost nároku žalobkyně vůči žalovanému na vrácení pouhého zůstatku jistiny spotřebitelského úvěru „v době přiměřené možnostem“ spotřebitele (žalované). Jde o speciální úpravu vydání bezdůvodného obohacení z neplatné smlouvy (srov. též § 2993 o.z.).
25. Z hlediska výpočtu dlužné částky je situace poměrně snadná. Od celkového poskytnutého úvěru je třeba odečíst realizované platby, jak to správně provedl již soud prvního stupně. V případě zúčtování vzájemného bezdůvodného obohacení soudní praxe dlouhodobě a konstantně vychází ze závěru, že v soudním řízení o žalobě o vrácení plnění z neplatné nebo zrušené smlouvy lze přiznat pouze vrácení toho, oč peněžitě plnění žalobce (nebo peněžitá náhrada za ně) přesahuje peněžitě plnění (nebo peněžitou náhradu za ně) poskytnuté mu podle smlouvy žalovaným. Při takovém postupu se nevyžaduje (nepředpokládá) projev směřující k započtení (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 3008/2007). Žalobkyni tak žádné další plnění nenáleží, neboť jiné smluvní nároky (kapitalizovaný či nekapitalizovaný úrok, smluvní pokuty, různé poplatky apod.) nelze podle § 87 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru úspěšně uplatnit. Zákonný úrok z prodlení podle § 1970 o.z. ve spojení s nařízením vlády č. 351/2013 Sb. byl z přiznané jistiny žalobkyni přiznan.
26. Z uvedených důvodů odvolací soud napadený zamítavý výrok II. rozsudku podle § 219 o.s.ř. potvrdil, neboť jde o rozhodnutí věcně správné.
27. Jako věcně správný byl podle § 219 o.s.ř. potvrzen i výrok III. o nákladech řízení, jež byly s ohledem na částečný úspěch žalobkyně uloženy v alikvotní části podle § 142 odst. 2 a § 151 odst. 1 o.s.ř. Pro zjednodušení zde odvolací soud odkazuje na správné vyčíslení soudem prvního stupně, které žalobkyně nijak nezpochybňovala, když nesprávnost rozhodnutí o nákladech spojovala jen s věcí samou. Správná je i lhůta k plnění podle § 160 odst. 1 o.s.ř.
28. O náhradě nákladů řízení před odvolacím soudem bylo rozhodnuto za použití § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o.s.ř. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, když úspěšným účastníkem v odvolacím řízení byl žalovaný, kterému žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku je dovolání přípustné, jestliže závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak. Dovolání je možno podat ve lhůtě dvou měsíců ode dne doručení tohoto rozsudku k Nejvyššímu soudu České republiky, prostřednictvím Okresního soudu v Kladně.

Praha 29. dubna 2021

Mgr. Roman Fremr v. r.
předseda senátu